

LES 2 - DE MENS EN DE KOSMISCHE KRACHTEN

De mens leeft in de wereld, omringd door allerhand verschijnselen, waarvan hij de werkelijkheid slechts ten dele kan doorgronden. De vraag in hoeverre de werkelijkheid, die hij beleeft inderdaad reëel is, is lange tijd een onderwerp van beschouwingen en besprekingen geweest en vele filosofen hebben daaromtrent hun eigen standpunt verkondigd. Er zijn er die b.v. stellen: "Er is alleen het zijnde en het niet-zijnde; daartussen is geen variant of geen tussentrap mogelijk."

Voor ons is het, geloof ik, niet zo belangrijk om uit te maken of de verandering, die wij rond ons zien, nu een kwestie is van het zijnde of het niet-zijnde of van een illusie. Wij zijn eraan onderworpen en wij worden erdoor beïnvloed. Deze beïnvloedingen worden in vele gevallen toegeschreven aan goden, aan demonen of wat later aan de goddelijke wil, en men gaat nog verder met kosmische krachten. Om te begrijpen wat er precies plaatsvindt en daar voor onszelf een redelijke aanpassing aan te kunnen vinden, is het wel heel erg belangrijk dat wij die kosmische krachten even verder ontleden.

Uit het tweede onderwerp van de vorige maal, waarin wij de tijdsspiraal hebben behandeld, zal u wel gebleken zijn dat we buiten de tijd een totaal andere verhouding kunnen aantreffen. Wij gaan nu uit van de menselijke realiteit en de kosmische invloed.

Wat is een kosmische invloed? Het is een uitwerking, die voor de mens en dus ook voor zijn wereld buiten het zonnestelsel is georiënteerd en van uit het kosmisch bestaan — de sterrenwereld en de ongeziene werelden — tot zijn eigen wereld doordringt.

Aan een dergelijke kracht kan een zekere persoonlijkheid worden toegeschreven. Indien we de kracht personifiëren kan hij een Engel worden. Hij kan een Troon, een Heerschappij, een gezondene, een gesel Gods zijn, enz. Maar we veranderen het wezen van de kosmische kracht niet door er een naam of een persoonlijkheid aan te verbinden. We moeten uitgaan van het standpunt: elke kosmische kracht is een uitdrukking van wetmatigheid en verhoudingen, zoals deze in de kosmos bestaan. Er is dus geen sprake van een verandering. Er is sprake van het ondergaan van bestaande invloeden, binnen wier werkingsgebied wij ons bevinden.

Als we zo'n kosmische kracht verder bezien, dan blijkt dat deze wet voortdurend gelijk blijft. Het is dus een wetmatigheid, die in zich niet verandert, maar die — onderworpen aan hogere krachten — niet op gelijke wijze haar kracht rond zich kenbaar doet worden, maar dat met een zekere periodiciteit doet. Wij zien van uit ons standpunt die kosmische kracht dus optreden als een soort baken, zoals men dat aan de kust vindt. Een soort vuurtoren, waarbij bepaalde stralen van sterkere en zwakkere intensiteit worden afgewisseld door perioden van duisternis. Voor de wereld is het alleen maar jammer, dat ze een groot aantal van deze bakens gelijktijdig ondergaat en dat ze niet zo goed zichtbaar zijn.

Elk kosmische baken of elke kosmische invloed mag verder dan nog worden gedefinieerd als: een inwerking op het Al, waardoor een toestand van evenwicht wordt gehandhaafd, terwijl gelijktijdig een verandering of een omwenteling of een ontwikkeling mogelijk blijft. Dan is de conclusie die hieruit volgt: De kosmische invloed, die op de mens inwerkt, is in zekere zin een corrigerende invloed.

Wij zien de kosmische invloed vaak als originator van de veranderingen of van de verschuiving. Maar we zouden ook kunnen zeggen: Het is de factor, die de verschuiving mogelijk maakt, want een onevenwichtig Al kan niet bestaan. En daaruit volgt dat de evenwichtigheid wordt gehandhaafd door de kosmische invloeden; en dat hun eigenaardig optreden met golven (flashes eigenlijk) voor ons niets anders betekent dan het ritme, waardoor zij van uit hun eigen wetmatigheid in staat zijn het evenwicht te handhaven.

De mens ondergaat de kosmische invloed; en hij doet dat niet alleen met de materie. Hij doet dit op elk geestelijk niveau met elk geestelijk voertuig. Voor die mens geldt, dat zijn wezen, bestaande uit vele voertuigen op elk vlak, waarvan een bewustzijn in die mens bestaat, onderworpen is aan de wetten, mogelijkheden en krachten van de sfeer, waarin hij bewust is. Verder: dat ook indien een waakbewustzijn of een menselijk bewustzijn niet in staat is de sferen die in het bewustzijn zijn opengebloeid geheel te begrijpen, hij toch over de krachten ervan kan beschikken, maar gelijktijdig zich aan de wetten ervan zal moeten onderwerpen.

En dat brengt de mens in een eigenaardig parket. Want de kosmische invloeden werken niet op elke sfeer, en elke wereld gelijktijdig in. Ze doen dat ook niet in dezelfde mate.

We kunnen ons voorstellen dat er een bepaalde sfeer is, waarin een kosmische invloed absoluut geen invloed heeft of geen inwerking vertoont, terwijl andere werelden daardoor zo sterk worden beheerst dat men zou zeggen: Hier is die kosmische invloed eigenlijk bepalend voor het milieu en voor het gebeuren. Het is moeilijk dit gehele beeld in een zeer korte schets duidelijk vast te leggen. Indien ik dan ook zou falen, hoop ik dat u mij dit zult vergeven.

Op het ogenblik dat de wereld (de menselijke of stoffelijke wereld) sterk onderworpen is aan een kosmische invloed, zal er gelijktijdig voor de mens een sfeer zijn, waarin die invloed niet van kracht is en er zal een sfeer zijn waarin de inwerking, die het gevolg is van die invloed, tegengericht is aan die, welke op aarde plaatsvindt. Dit wel heel eenvoudig gezegd, want er zijn natuurlijk nog veel meer mogelijkheden. Het komt echter hierop neer, dat indien wij iets aan mogelijkheden wegnemen in de ene wereld, de andere wereld diezelfde mogelijkheden wint; dat wanneer we de vrijheid beperken in de ene wereld de vrijheid in de andere wereld groter wordt. Verder: dat er altijd een rustpunt is in elk "ik", in elk wezen, van waaruit kan worden gezegd: alles blijft eigenlijk gelijk, alleen de verschijnselen buiten mij veranderen.

De mens bevindt zich dus eigenlijk in een zeer eigenaardige situatie, wanneer die kosmische invloeden optreden. Aan de ene kant ondergaat hij in de stof die invloeden onbewust; hij wordt daardoor in zekere mate beheerst of geleid. Aan de andere kant zal hij daardoor geestelijk gelijktijdig een verarming of een verrijking ondergaan. En ten laatste behoudt hij voor zichzelf een bepaald terrein dat onaangetaast is en waarin het "ik" zichzelf blijft.

Zo ontstaat er dus voor de mens een verschuiving van waarden, die niet onmiddellijk wordt gerealiseerd (zeker niet in de materie), maar die zowel voor de mens en zijn evenwichtigheid van belang is als voor zijn aanpassing aan het totaal van de kosmos en dus ook voor het juist vervullen van de kosmische wetten, zoals ze in hem tot uitdrukking komen. Hier zou ik willen stellen:

Voor de aanpassing van de mens aan de invloeden die rond hem ontstaan, is het noodzakelijk dat hij beseft dat elk verlies, dat buiten eigen wens en wil om optreedt (dus niet door het "ik" wordt veroorzaakt), altijd wordt gecompenseerd door een eveneens niet verlangd of gewild voordeel of een aanwinst in een ander deel van de persoonlijkheid. Om het eenvoudig te zeggen: Een mens, die blind wordt, zal leren meer op zijn tastzin en gehoor af te gaan. Hij verliest dus wel een capaciteit, maar hij wint een aanmerkelijke verscherping van andere capaciteiten, waardoor hij het verlies vaak voor een groot gedeelte kan compenseren. De grote moeilijkheid van het blind zijn is dan dikwijls een emotionele; de lichamelijke moeilijkheden kunnen over het algemeen redelijk overwonnen worden. Dat geldt echter alleen binnen de menselijke beschaving. Het is een onvolledig en ten dele onjuist voorbeeld. Ik hoop dat u hier geen spijkers op laag water gaat zoeken.

Stel u nu eens voor, dat u in de stoffelijke wereld bepaalde vrijheden of mogelijkheden verliest. Dan zal er gelijktijdig — of u dit wenst of niet, of u ernaar zoekt of niet, of u ernaar streeft of niet — in een deel van uw "ik"; in uw geest een aantal capaciteiten ontstaan, waarmee u dat stoffelijk verlies tenminste redelijk kunt compenseren en vaak zelfs is het iets, waardoor u meer en beter uzelf kunt zijn dan met de stoffelijke vrijheid, die u zo dierbaar leek.

Hier zit dus een element van wisselwerking en gelijktijdig van evenwicht in, dat ons doet concluderen dat het menselijk wezen als geheel ergens evenwichtig moet zijn en dat het — eeuwig zijnde — waarschijnlijk wel verschillende verhoudingen in zich kent, maar dat de totaalwaarde wel gelijk zal blijven. Je bent je er echter niet van bewust.

Bewustwording is ons doel en ons streven. We leven in een wereld, waarin kosmische invloeden nogal eens optreden en bovendien in een tijd, waarin die kosmische invloeden achtereenvolgens; doch voortdurend met een veel grotere invloed dan normaal werkzaam zijn. Dan mag de mens zeggen:

Op het ogenblik, dat ik in mijn eigen wereld een tekort aan mogelijkheden, aan vrijheid of iets anders ontdek, zal ik in mijzelf moeten zoeken naar de geestelijke waarde, die dit kan compenseren. Leer ik gebruik te maken van de mogelijkheden tot compensatie in de geest, dan zal mij verder opvallen dat een bepaald deel van mijn denken of leven ongeveer gelijk blijft.

Neem datgene in uzelf, wat voor zover u kunt nagaan niet, of praktisch niet, verandert als werkterrein en ga daar van uit. Het "ik" namelijk, dat onveranderd blijft, maakt de aanpassing eenvoudiger mogelijk. Want wij kunnen van uit dit standpunt zien wat wij werkelijk verliezen en wat wij werkelijk gewinnen. Zorg ervoor dat al hetgeen enerzijds teloor gaat, anderzijds zo snel mogelijk bewust wordt aangevuld en gehanteerd.

Nu ga ik tot de praktijk over en wil ik proberen te ontleden wat er in de komende tijd hier gaat gebeuren.

We hebben nl. te maken met een kosmische invloed, die u is aangekondigd als die van het reinigend vuur of het Witte Vuur, het Witte Licht. Deze invloed op zichzelf heeft geen directe materiële uitwerking. We kunnen dus niet verwachten, dat de wetten of verhoudingen in de materie daardoor onmiddellijk gaan veranderen. Wel blijkt, dat de z.g. mentale wereld (en die omvat voor een gedeelte ook het gevoelsleven van de mens en zijn verstandelijke reacties bijzonder scherp hiervoor vatbaar zal zijn. Dan is de eerste conclusie, die wij op grond van het voorgaande gaan trekken:

In de komende maanden (vanaf nov. '64 - red.) zullen wij veranderingen in onze ideeën ontdekken, vaak gepaard gaande met grote onzekerheid en met de behoefte om ze opnieuw te formuleren. Verdere een gevoel van verlatenheid of eenzaamheid. Wanneer dit optreedt, dan moet daarvoor elders een compensatie aanwezig zijn. Die compensatie kunnen wij moeilijk zoeken op het terrein van de levenskracht, omdat de levenskracht ten dele kan worden gedomineerd door het mentale gebied. Wij zouden dus moeten zoeken naar de wereld, waarin eigenlijk meer de ziel leeft. En dan blijkt:

De innerlijke wereld van de mens blijft gelijk, zodat niet zijn vorm van streven maar wel zijn behoefte tot streven gelijk zal blijven. Verder zullen wij ontdekken, dat de onevenwichtigheden, die in het mentale leven zullen optreden, kunnen worden gecompenseerd zowel in de materie zelf als alweer op een terrein dat naast de materie ligt; de astrale wereld, als u dat zo wilt noemen, de gebieden van levenslichaam, etherisch dubbel enz. De compensatiemogelijkheid, die zo ontstaat, zal niet verhoeden dat wij ons ergens genomen voelen. En als u in de komende tijd het gevoel hebt, dat u eigenlijk zo'n beetje onrechtvaardig wordt behandeld en opzij geschoven en aan alle kanten wordt misbruikt en bedrogen — dat is heel goed mogelijk — dan zou ik u de volgende raad willen geven:

Vraag u in de eerste plaats af in hoeverre er sprake is van een feitelijk bedrogen worden en van een verkeerd interpreteren uwerzijds. Probeer zoveel mogelijk te erkennen wat uw eigen onjuistheden zijn en u keert terug tot een reëler inzicht in uw eigen mogelijkheden en uw eigen kracht.

In de tweede plaats: Datgene, wat u niet stoffelijk of qua energie onmiddellijk tot uiting kunt brengen, kunt u overdragen naar die wereld, waarin het astrale voertuig grote kracht heeft; dus de astrale wereld. Wij kunnen van uit de wereld van uittrekking en door de erkenning van bepaalde, aan de stof verwante krachten veel compenseren.

In de derde plaats: Wanneer onze gevoelswereld ons dus met eenzaamheid, verwarring enz. confronteert, zullen wij vaak zekerheid kunnen vinden door onze stoffelijke handelingen aan te passen aan onze onzekerheden. Hoe onzekerder ik mij gevoel, hoe juister ik moet komen tot een definitie van die onzekerheid en hoe meer ik mijn handelen in de materie en bij uittrekking

in de astrale sfeer bij voorkeur moet baseren op het teniet doen van die onzekerheid. Een voorbeeld:

De invloed is reinigend. De mens heeft misschien een betrekkelijk hoog idee omtrent zichzelf. Hem blijkt nu dat dit niet helemaal juist is. Hij kan nu zeggen: De hele wereld is fout; en blijft hij met zijn onevenwichtigheid zitten. Hij kan echter ook erkennen: Ik heb dus klaarblijkelijk mijzelf en mijn betekenis verkeerd aangeslagen. In dat geval kan hij dus ook tegen zichzelf zeggen. Wanneer dit waar is, kan ik die betekenis toch nog gewinnen door te zorgen dat ik stoffelijk belangrijker wordt voor anderen; door te zorgen dat ik bij mijn uittredingen meer bewust ben, zodat ik meer bewuste resultaten tot stand breng.

Op deze manier kunt u dus wat in de sfeer van het mentale (van de denkbeelden dus onevenwichtig of onjuist is geworden en wat u moet prijsgeven, vervangen door praktische waarden van de stof en van de astrale werelden.

Ik wil er nog even op wijzen, dat wij in de komende tijd niet slechts met één invloed te maken krijgen, maar met nog een serie van tenminste zes of zeven verschillende invloeden.

U weet allen waarschijnlijk reeds, dat niet iedereen op gelijke wijze door zo'n invloed zal worden gegrepen. Het is nl. de grote vraag in hoeverre zijn wij harmonisch met een optredende invloed? Men zou dit kunnen vergelijken met vatbaarheid. Eén mens heeft mazelen. Er komen er tien bij. Vier gaan er weg en die hebben ook mazelen; de anderen mankeren niets. Men zou dan kunnen zeggen: De vatbaarheid voor mazelen was dus bij die patiënten groot. Op dezelfde manier kan men dus zeggen:

Wanneer wij in het bijzonder worden getroffen door een bepaalde kosmische invloed, dan betekent dit dat deze op onze straal (dus op de basiswaarde van ons wezen) een zeer grote invloed heeft. Wanneer dit gebeurt, betekent dit, dat eveneens alle compenserende mogelijkheden groter zijn. Hoe meer men wordt getroffen door de inwerking van zo'n kosmische straal of zo'n kosmische invloed, des te groter de mogelijkheden zijn om te komen tot een snelle verandering en een meer volledige aanpassing. Ik hoop, dat u ook dat in uw oren wilt knopen.

Naarmate men dus meer wordt getroffen, vindt men meer mogelijkheden. Wie van de mogelijkheden gebruik maakt, zal ontdekken dat de evenwichtigheid, die er in de kosmos en in het Al bestaat, in zijn eigen wezen eveneens te handhaven is; met dit verschil, dat wij van de kosmos niet weten in hoeverre dit proces van voortdurend herstel van evenwicht en invloed voor haar bewustzijn inhoudt, maar dat voor ons deze veranderingen gepaard gaan met een veel juister besef van ons eigen wezen en van onze mogelijkheden en vermogens.

Het is de bewustwording, die in deze wisselwerking tussen mens en kosmische invloed het meest belangrijk is. Wij kunnen de feitelijke waarden wel niet veranderen, maar wij kunnen die waarden zoveel beter gaan beseffen, dat wij er voor onszelf een gepaster gebruik van kunnen maken.

Aanpassing wil niet alleen maar zeggen: aanvaarden of ondergaan. Het wil wel degelijk ook zeggen: bewust het "ik" richten op de heersende condities en omstandigheden; bewust gebruik maken zelfs van heersende condities en omstandigheden om het "ik" een meer juiste uitingsmogelijkheid of betere resultaten te bezorgen.

Dit is, mijne vrienden, zeer zeker mogelijk binnen het kader van de kosmische invloed. En omdat dit het geval is, kan ik mijn onderwerp wel besluiten met de woorden:

Hoe meer ge in de komende tijd wordt getroffen door de invloeden van buitenaf, des te groter uw mogelijkheden in geest en materie zullen worden om via de vernieuwing te komen tot een juister gebruik van eigen wezen en vermogen en een juister richten van eigen capaciteiten.

HET DOEL VAN HET LEVEN

Het is een heel grote vraag, of het leven wel een doel heeft, tenminste zoals de mens zijn doel bekijkt. Want als wij ons realiseren wat kosmisch gezien het leven van de mens is, dan zou men kunnen zeggen: Het is beginnen op hetzelfde punt waar je later na veel moeite ophoudt. Het is een rondreis, zonder dat er feitelijk een andere bestemming wordt bereikt. Het enige verschil is de ervaring, die je hebt opgedaan.

Er zijn mensen die zeggen: Wanneer wij dan leven en in al die sferen moeten bestaan, heeft het dan zin? Ik geloof niet, dat wij in staat zijn dat te beoordelen voor zover dit de totaliteit van leven, van bestaan betreft. Wij kunnen alleen proberen voor onszelf het doel van het leven enigszins te definiëren; en dan moeten wij uitgaan van eigen bestaan, van eigen bewustzijn en zelfs van eigen mogelijkheden.

Als eerste punt krijgen we dan onmiddellijk de vraag: Heeft het leven voor mij zin? Dan kan ik daarop alleen maar antwoorden: Niets meer te ervaren, niets meer te kennen, niets te weten, uitgeblust te worden, zonder dat er iets overblijft, is iets wat voor ons ergens onaanvaardbaar is. We zullen er een ogenblik naar verlangen, maar de gedachte, dat er werkelijk niets overblijft, is beangstigend. Zodra wij ons gaan realiseren dat al wat wij hebben gedaan, al wat wij hebben geleden, al wat wij misschien dan toch aan goeds zouden hebben willen bereiken, wordt uitgeblust als een kaars die is uitgebrand, zodat er niets meer overblijft dan een laatste walm en een beetje as, dan hebben wij ergens het gevoel dat het geen zin heeft. En wat wij nodig hebben in dit leven is zin, zinrijkheid.

Leven, dat is voor een mens ademen. Maar het is ook: mensen zien. Het is: betekenis hebben voor anderen. Het is: iets leren. Het is: wat meer worden dan je geweest bent; een vergaren van rijkdom, waardoor je aan je bestaan steeds een andere betekenis kunt geven, zonder daarbij de droevige gedachte te koesteren dat het allemaal nutteloos en voor niets is. En zo zou ik dus de zin van het leven in de eerste plaats wel willen noemen: Het besef van bereiken. Het besef, dat er zin is in het zijn.

Als het zijn niet zinrijk is, is het leven nutteloos. Dan is elke beperking, die de mens zich oplegt, al zijn lijden, al zijn vreugde iets wat geen betekenis heeft. Dan blijft er alleen nog maar reden over om wat hedonistisch te zeggen: Alle plezier dat ik kan krijgen, zal ik nemen en alle ellende laat die maar voor een ander. Wat heb ik daarmee van doen. Het mens-zijn zou teniet gaan volgens mij, indien wij geen doel hadden, dat verder zou liggen dan het beperkte bestaan dat je als mens kunt beseffen.

Wat is de zin van het leven dan verder? Als tweede punt zouden wij natuurlijk kunnen zeggen: bewustwording.

Wanneer je als kind in de wereld komt te staan, dan heb je voortdurend een vraag: Wat is dat? Waarom is dat? Ons bestaan als kind is het zoeken naar een verklaring. Als we wat ouder zijn, dan doen wij alsof wij de antwoorden weten; maar in onszelf blijven we voortzoeken naar een verklaring. De zin van het leven is voor ons kennelijk ook het vinden van de verklaring voor ons bestaan en van alle dingen, die wij zien en meemaken. En dat is bewustwording.

Bewustwording is de erkenning, dat de dingen niet zonder reden en niet zonder verband zijn. Wat heeft wetenschap voor zin, indien ze met u wordt uitgeblust? En als u het moet overlaten aan anderen, kunt u misschien zeggen: Mijn naam zal verder leven. Maar die naam is binnenkort ook uitgeblust en uw uitvindingen, uw resultaten worden misschien op naam van een ander geschoven. Wat zou de zin ervan zijn? Maar het feit, dat u zelf bereikt, dat u zelf leert beseffen, leert weten, dat is wel heel belangrijk in het leven.

In de derde plaats zouden we dan kunnen spreken over harmonie. Nu klinkt het wat cynisch, als je een mens ervan beticht dat hij als levensdoel harmonie ziet, terwijl hij het grootste

gedeelte van zijn leven pleegt bezig te zijn met verwijten aan anderen, strijdigheden met zichzelf en met de wereld en zelfs in zijn streven naar geweldloosheid over het algemeen het geweld op de voorgrond schuift.

Maar harmonie is een erkenning. Erkend worden door je medemens. Erkend worden, al is het maar door een dier of door een plant desnoods. Het ontstaan van een relatie tussen jouw leven en een ander leven, dat is wel bijzonder belangrijk. En als je dat niet hebt, dan is het, alsof je niet werkelijk leeft. De relatie kan misschien heel dwaas liggen. Voor een aankomende gangster is dat misschien de relatie tussen zijn pistool en hemzelf; de macht over leven en dood. Maar die macht is ergens een relatie met anderen. Voor de wijze is het misschien het begrip waardoor hij zichzelf kan blijven en toch weten hoe een ander is; en zo aan een ieder het antwoord weten te geven wat hij nodig heeft. Maar het blijft een relatie vinden met anderen; een harmonie; een samenvoegen van je eigen bestaan met het bestaan van anderen of van het andere.

Het zijn natuurlijk geen kosmische antwoorden op de vraag. Zouden we het esoterisch willen doen, dan zouden we moeten zeggen: De zin van het leven is zelferkenning. Maar dat is een tamelijk ambitieus project; en er zijn maar weinig mensen, die in hun leven instaat zijn zichzelf waarlijk te kennen. En zij, die het kunnen doen, vermijden het heel vaak omdat ze de pijnlijke ontdekkingen het liefst zo lang mogelijk terzijde laten. Neen, ik geloof die zelferkenning niet te moeten zien als een reëel levensdoel, als de zin van het leven voor de mens.

Iets anders is het feit, dat wij worden geconfronteerd met de noodzaak om onszelf te leren kennen. Want de zin van het leven is voor ons voor een deel afhankelijk van de manier, waarop wij onze persoonlijke relatie met het Al stellen.

Harmonie is voor ons niet goed mogelijk, zonder een redelijke zelfkennis. Waarheid dan misschien. Dat zou ook een punt kunnen zijn. De zin van het leven is waarheid. Niet tegenover de buitenwereld maar tegenover jezelf. Te weten wat waar is; wat echt is. Maar als je dat gaat omschrijven, dan kom je weer tot hetzelfde: Het gaat erom dat je een binding kunt krijgen met het leven, waardoor de onveranderlijkheid van het geconstateerde je zekerheid geeft. Zekerheid omtrent jezelf en je eigen betekenis. En van uit een menselijk standpunt komt het altijd weer neer op:

De zin van het leven is: betekenis hebben. De zin van het leven is: die bindingen; die banden bereiken, waardoor je niet alleen staat. En dat is misschien ook van uit een meer kosmische zin wel een aanvaardbaar antwoord.

Wij gaan uit van een bepaald deel van God of van wat dan ook, van geboorte desnoods. En we zijn niets. Wij hebben geen betekenis. De betekenis wordt ons wel gegeven door onze omgeving, maar wijzelf hebben het niet. Zoals een kind ernaar hunkert volwassen te zijn en dus zijn eigen verantwoordelijkheid te kunnen dragen, zo hunkert ergens een mensenziel ernaar om eigen verantwoordelijkheid te dragen; om eigen wezen, eigen bestaan a.h.w. voor zich te mogen opeisen. Kosmisch is dat de bewuste terugkeer tot God. Wij hebben geen strijd met datgene wat wij zijn, maar we hebben wel strijd met de opvattingen die wij daaromtrent hebben.

En zo gezien lijkt mij kosmisch èn menselijk misschien het meest juiste antwoord: De zin van het leven is:

- Te weten wat je bent;
- De plaats te weten, die je inneemt in het verdere leven en het zijnde;
- De samenhang te erkennen tussen je eigen wezen en dat van anderen. En daarmee hebben wij de terugkeer tot god omschreven.

Laten we nu het menselijke en meer praktische een ogenblik terzijde stellen om voor een paar alinea's na te denken over het meer eeuwige.

Wat zien we? De ziel gaat uit van God en ze keert terug tot God. Ze gaat door het totaal der verschijnselen. Ze gaat a.h.w. uit de hemel naar de aarde, vandaar door de hel, keert terug tot de wereld en van daaruit stijgt ze weer op ten hemel.

Een mooi beeld. Maar wat wil het eigenlijk anders zeggen dan dat je alle mogelijkheden proeft. Het kennen van alle mogelijkheden van het Al is de enige methode, waardoor je jezelf kunt leren kennen. Jezelf ontmoeten in alle dingen is de enige mogelijkheid om jezelf, en ook je God te kennen.

Leven is het oplossen van raadselen. De zin van het leven is de oplossing te vinden voor de raadselen. Niet alleen op een manier, die voor ons op een bepaald ogenblik bevredigend is, maar werkelijk blijvend. En als we dat aannemen, dan mogen we rustig weer een beroep doen op de wijsgeren uit alle tijden, sferen en werelden. Want ze hebben allen op hun eigen manier die zin van het leven geformuleerd. Wat zoudt u zeggen van het volgende:

"De zin van het leven is: door de veelheid gaan tot de eenzaamheid, waarin je jezelf ontmoet en in jezelf het geheel erkent."

Een bekende spreuk. Maar een spreuk die zeker de betekenis van het leven weergeeft. Een andere misschien wat meer redelijke filosoof stelde:

"De zin van het leven is: zoveel van jezelf te geven aan de wereld, dat je in de wereld zult voortbestaan."

Hij dacht niet aan een eeuwig leven, maar ook hij wilde deel hebben aan al wat zou zijn en zou komen. Hij wilde zichzelf door zijn gaven, zijn krachten en zijn streven verdelen onder de mensheid om zo met die mensheid voort te bestaan. Een onpersoonlijk voortbestaan misschien.

Maar is het niet de zin van het leven om alle dingen in jezelf te kennen en aan alle dingen deel te hebben, zodat je één kunt zijn met God en het totaal van Zijn uiting? Er zijn er die zeggen:

"De zin van het leven is: het vinden van de juiste verhoudingen en relaties in onszelf, waardoor wij dit "ik" kunnen maken tot iets wat niet sterft."

En dan zou je kunnen zeggen:

"De zin van het leven is: het overwinnen van de dood."

En ook dat is niet zo dwaas, want de uitblussing is voor de mens iets wat hij niet aanvaardt. Als het er werkelijk op aankomt en de theorieën terzijde kunnen worden gelegd, dan wil hij voortbestaan en het kan hem niet schelen hoe. Hij wil eeuwig zijn. Want alleen iets dat eeuwig is kan alle dingen omvatten. Daarom is de zin van het leven ook de overwinning op de dood.

En om dan een laatste citaat aan te halen:

"Het leven is het ontluiken van het "ik", dat zich verveelvuldigt, opdat het in veelheid levende nimmer teloor moge gaan."

Het is de gedachte van de voorgeslachten, zoals wij dat in China kennen. Niet alleen een eenvoudig voortleven bij de bronnen van de Gele Rivier of in het rijk van de Hemelse Keizer, maar het voortbestaan in het nageslacht; te weten dat je als ouder voortleeft in alle kinderen die je achterlaat; te weten dat er een eeuwige schakel bestaat tussen het leven en jezelf. Een menselijke gedachte, die niets te maken heeft met alle mooie theorieën, met alle gezegden omtrent God en zijn eeuwigheid; omtrent het terugkeren tot de oervorm; het herwinnen van onze eenheid met de eeuwige Adam; het terugkeren uit de spiegeling tot de werkelijke golving van de lichtende Kracht. Dat zijn allemaal woorden. En die woorden hebben elk voor zich wel zin en betekenis.

Vraag je aan een mens of geest: wat is de zin van het leven?, dan geloof ik dat je het eenvoudig zo kunt omschrijven:

De zin van het leven is: meer te zijn. Steeds méér te zijn dan je bent. Steeds meer te omvatten dan je nu omvat. Steeds meer te leven dan je nu leeft. Anders gezegd: groei.

En die gedachte aan groei vinden we overal terug: Óf het is de gedachte aan de Phoenix, die opwiekt uit het vuur, eeuwig en verjongd; òf het is de gedachte aan de ziel, die gelouterd en beproefd en gaande door de kamers tot een levende Godheid wordt; òf het is de gedachte aan

de zaligheid van een Koninkrijk der Hemelen dat men kan binnentreden; het Huis des Vaders: Het komt alles op hetzelfde neer: Meer te zijn dan je was. Dat is de zin van het leven.

Ik geloof, dat ik daarmee een antwoord heb gegeven op de vraag, die in het gestelde onderwerp lag. We kunnen vele redenen bedenken voor het leven, maar als we eerlijk zijn voor onszelf, dan komt het erop neer dat wij méér willen zijn. Meer dan we nu zijn. Meer in tijd, meer in wezen, meer in kracht, meer in weten misschien. Een ieder van ons kiest een andere weg, maar we willen altijd meer zijn. En daarom lijkt mij stoffelijk gezien de beste formulering:

De zin van het leven is te groeien tot je openbloeit in een werkelijkheid, die niet uit het huidig concept van leven kan worden omschreven.

TIJD

Wanneer we de tijdsspiraal beschouwen, dan vinden wij daarin voor onszelf misschien een verklaring voor vele verschijnselen. Wat wij ons moeilijker kunnen verklaren is de tijd, die gelijktijdig in ons leeft en die buiten ons schijnt te bestaan.

De vraag is: wat is tijd? Het antwoord daarop is schijnbaar eenvoudig: Tijd is niets anders dan beweging in ruimte, uitgedrukt in duur. Maar met deze dure woorden hebben we niet veel gezegd, althans niet veel wat een mens kan begrijpen.

Tijd is — zo zegt een ander het misschien wat abstracter — de aaneenrijging van ervaringselementen, waardoor wij ons achtereenvolgens bewust worden van toestanden en mogelijkheden, die in een werkelijkheid waarschijnlijk gelijktijdig bestaan. En we horen dan het bekende voorbeeld van een mens, die langs een weg gaat en van een, op zich onbekend zijnde, streek detail na detail leert kennen.

We horen de tijd ook nog wel eens anders noemen: de verslinder van alle dingen; het element verandering, als het ware. Ik geloof, dat voor ons tijd in de eerste plaats verandering is.

Hoe deze verandering tot stand komt? Ach, de eeuwigheid toont zich steeds met nieuwe facetten. We ervaren die facetten achtereenvolgens en we bepalen onze houding daartegenover steeds opnieuw. Zo leven wij in de tijd emotioneel en voor ons wezen reëel. Maar daarnaast; wat ligt daarnaast in tijd?

Tijd is een illusie. Maar het is dan toch wel een illusie, waarmee je rekening moet houden en zonder welke je niet kunt leven; tenzij ik stel — en dat lijkt mij een heel belangrijk punt: tijd is een deel van de illusie, die wij het leven noemen.

Het leven, zoals het voor ons bestaat, is geen volledige werkelijkheid. Het is een zo'n klein deel van de werkelijkheid, dat geen enkele reële interpretatie daarvan mogelijk is. En tijd is voor ons slechts de poging om dan toch een definitie ervan te geven; iets wat we kunnen beheersen. Want naarmate wij meer beseffen van de oneindigheid, zullen wij meer meester zijn over de tijd. Wij zullen meer kunnen bepalen; zowel de duur van ons eigen wezen in verhouding tot dat van anderen (leeftijd b.v.), alsook de mogelijkheid tot overzicht en begrip binnen een bepaald moment zoals het voor anderen geldt. Wij zijn meesters van de tijd, zodra ons bewustzijn verdergaat dan dat van de norm. En wij zijn slaven van de tijd zolang dat bewustzijn niet bestaat.

Als wij nu eens gaan kijken naar een inboorling die eenvoudig leeft of wij kijken naar een dier, dan valt ons als eerste waarschijnlijk op, dat ze zo weinig tijdsbesef hebben. Ze gaan hun gang. Soms kunnen ze ontzettend hard of ijverig werken, maar ze nemen ook rustig de tijd om uren te zitten over iets wat voor ons eigenlijk tijdverspilling lijkt. Een blanke b.v. die de gesprekken van inboorlingen met al hun kunstpauzes, hun retorische elementen, ja, hun hele rite meemaakt, heeft altijd het gevoel dat er zoveel tijd wordt verspild. Een dier vraagt zich

niet af, of het 10 minuten moet loeren op een prooi of 5 uur. Zolang die prooi er is en de begeerte naar die prooi, loert het dier. En daaruit kunnen wij iets leren:

Tijdsbesef ontstaat eerst dan werkelijk, wanneer het "ik"-besef een bepaalde maat heeft bereikt en daarbij gelijktijdig een zeer sterke binding met de omgeving in persoonlijke zin aanvaardt. Dat laatste vergt misschien nog enige verduidelijking.

De binding, die een dier met zijn milieu heeft, en die ook de inboorling over het algemeen heeft met het leven, is in de eerste plaats er één van ervaring. Ogenblikkelijke beleving telt zwaar, maar ze wordt ook onmiddellijk overboord gezet. We rouwen niet al te lang. We zien een pijn en we aanvaarden haar. We weten dat ze kan komen, maar we maken er ons geen zorgen over, want het is nog niet zo ver.

Het concept "nu" leeft voor het dier en voor de primitieve mens veel sterker dan voor de mens van de beschaving. Hoe beschaafder een mens wordt, des te sterker het element tijd telt. En ik geloof, dat we ook daaruit iets kunnen leren.

Beschaving is in feite het vormen van een steeds sterkere binding met de omgeving, die steeds meer aan vaste normen is gebonden en waarin steeds meer, niet uit het "ik" voortkomende, maar buiten het "ik" vaak kunstmatig opgebouwde waarden een rol spelen. Hoe groter het belang van de buitenwereld voor het "ik" wordt en hoe meer de buitenwereld bepalend is voor dat wat het "ik" zal doen, denken of gevoelen: des te belangrijker tijd wordt.

Wanneer wij overgaan, valt die buitenwereld voor een deel weg. De beheersing van de wereld door eigen denkbeelden en door eigen afstemming wordt groter. Het resultaat is, dat wij wel een tijdservaren kennen, maar dat dit volkomen persoonlijk is en dat er geen gemeenschappelijke maatstaven kunnen bestaan, zoals die onder mensen toch wel aanwezig zijn. Mag ik hieraan een paar conclusies verbinden?

Tijd is voor ons een element, dat — ofschoon het misschien buiten ons als een ontwikkeling bestaat die wij kunnen gadeslaan — voornamelijk voortkomt uit onze eigen mentaliteit. Hoe sterker wij ons mentaal binden aan een vast tijdsbegrip, des te meer worden wij beperkt in onze bereiking en mogelijkheden door datzelfde tijdsbegrip. Zodra wij leren ons eigen bewustzijn als enige maatstaf te gebruiken, blijkt dat we in vaak zeer korte tijd onnoemelijk veel kunnen doen. Zodra wij weigeren ons aan een vaste klok te houden, blijkt dat wij meer kunnen doen, meer kunnen bereiken en beter kunnen werken dan anderen.

Wanneer je in de maatschappij iemand ziet, die zich niets aantrekt van de tijd, waarin een bepaald project zou moeten worden afgemaakt, maar wel continu doorwerkt aan het project, dan blijkt hij over het algemeen meer, sneller en beter te presteren dan iemand, die zich wel aan de tijd gebonden acht. De tijd, zoals de mens die beleeft, is een mentale rem.

En nu ik dit heb gezegd, wil ik aan dit alles een paar conclusies verbinden, die, naar ik meen, voor de mens ook weer praktische betekenis kunnen hebben. Ze zijn:

1. Elke dwang door begrip van tijd leidt tot een vermindering van prestatie, hetzij in kwaliteit, hetzij in kwantiteit.
2. Elk volledig opgaan in een taak betekent winst t.o.v. de omgeving en niet verlies binnen het tijdselement.
3. Geen enkele vaste tijdrekening of voorspelling kan volledig stroken met de persoonlijke waarde, zoals geen enkele waardering van het "ik" (b.v. aan de hand van ouderdom) bepalend kan zijn voor de vermogens daarvan in geestelijk of ander opzicht.
4. De mens, die leert de tijd als ondergeschikt te zien of ten hoogste als een maatstaf, die men gebruikt om zijn ontmoeting met de buitenwereld althans enigszins vast te stellen, zal voor zichzelf en voor de wereld het meest presteren. Hij zal de meeste ruimte voor beleving vinden — dus meer tijd hebben, zoals de mens dat zegt — en zal hij daarnaast eeuwige waarden innerlijk sterker kunnen ervaren, omdat hij deze niet de belemmering van een buiten het "ik" staand tijdsbegrip tracht op te leggen.

Ik ben mij ervan bewust, dat dit maar een brokstuk is. Gezien de omstandigheden echter, lijkt het mij wenselijk de avond te besluiten.

DE ELEMENTEN

Alle kracht kan in ons slechts kenbaar bestaan, zo zij in ons een uiting vindt. Alle waarheid kan in ons slechts bestaan, voor zover zij door ons wordt beseft. Al wat wij zijn voor onszelven wordt bepaald door de mate, waarin wij de grote gedachten beseffen. En hier treedt het wonder van de innerlijke vermenging van waarden op.

Het "ik" wordt geboren; Adam wordt gevormd uit Aarde. Niet uit de aarde van een tuin of van een stuk grond, maar uit het element Aarde, uit de materie.

En God geeft hem Zijn adem om hem tot leven te brengen. En ziet: de adem is de Lucht. Niet de atmosfeer, maar het element van het Leven-gevende; datgene, wat de Bron des Levens in zich draagt, zoals de atmosfeer de zuurstof.

En deze Adam leeft in een paradijs. En dat paradijs is de bron; de stroom van Eeuwig Leven. Deze stroom draagt alle tijd in zich. Het is het element van het vloeibare: het Water. Maar niet het water van deze aarde, maar de fluiditeit van gebeuren, waarin alle vormen gezamenlijk de stroom, die Eeuwigheid heet, uitmaken.

En dan staan daar de bomen: de Boom van Kennis en de Boom van Leven. De mens zoekt in zichzelf naar de kern van het bestaan. En zo hij de keuze niet op de juiste wijze doet: zo verliest hij wat hij bezit en hij wordt gelouterd door het Vuur, dat tussen hem en het paradijs staat.

Hoe wonderlijk zijn deze beelden en hoe juist zijn ze niet voor ons, die begrijpen wat de kern is van esoterisch bestaan en ook van werkelijk leven.

Want ziet: in zichzelf draagt de mens de kern van de ware aarde. De goddelijke Materie is het bezielend element van alle vorm. Laat hem dit element vinden in zichzelf: de Kracht, die hem bezielt. En hij zal het in het Vuur, dat de scheidslijn is tussen waarheid en menselijk leven, brengen tot versmelting. En hij zal daar het vluchtig element, ook wel de Zwavel genoemd, bijvoegen. Het element van de diepte en van de duisternis. En daardoor krijgt het leven pas zijn betekenis. De goddelijke Materie begint één der uitersten te omvatten. En hij voegt daarbij het Mercurium; de vloeibare Lichtendheid van God. En ziet: ook dit vermengt zich; en zo worden de duisternis van de ruimte en het zonlicht van het eeuwig Bestaan vermengd met Zijn materie. En daaruit ontbloeit de Steen der Wijzen, het Levenselixer, waarin ontbloeit de werkelijkheid van het Bestaan.

Wij, die leven zoeken — en niet slechts onszelf, en ons eigen "ik" te kennen — moeten dringend door de vorm; door de uiterlijkheid; door de vele veranderingen, die het "ik"-bewustzijn doormaakt, dat deel vinden van de goddelijke Werkelijkheid dat eeuwig en gelijkblijvend is. En dit vermengend met de erkenning van licht en duister; en dit louterend in het Vuur, dat de scheiding tussen eeuwigheid en tijd is, moeten wij de eeuwigheid in onszelf waar maken.

Want wie de eeuwigheid in zich bezit, hij maakt alles tot waarlijk goud: Het goud van het goddelijke Bewustzijn; het eeuwige en edele; het onveranderlijke. En al wat hij beroert, wordt goud volgens zijn wens. Hij maakt al tot leven, want waar eeuwigheid is kan dood niet bestaan.

Eeuwig is de mens in zijn kern, zodra hij leert zichzelf te kennen. Eeuwig is de mens in wezen en in kracht, zodra hij datgene verliest wat hem bindt aan de tijdelijke verschijnselen en terugkeert tot de werkelijkheid.

Maar niet zonder de daad; niet zonder de beschouwing en niet zonder werkzaamheid en beleving, zal het hem mogelijk zijn de formule van het "ik" te voltooien. Want ziet: uit de

© **Orde der Verdraagzamen**

Sleutels jaargang 10 : 1964 – 1965 - cursus 2 - Aanpassing

Les 2 – De mens en de kosmische krachten

ervaring en de beleving, die beide verschillend zijn — omdat de beleving buiten en de ervaring in ons ligt — kunnen wij bewust deel worden van de Kracht waaruit wij zijn voortgekomen.